

Handwritten text in the bottom right corner, possibly a signature or date, written in a cursive script.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَمْدُ لِلَّهِ عَلَى الطَّافِ كَرَمِهِ وَأَصْنَافِ نِعَمِهِ وَالصَّلَوةُ عَلَى نَبِيِّهِ
الطَّاهِرِ عَرِيقَةِ الزَّاهِرِ أَخْلَاقِهِ وَعَلَى آلِهِ الْأَصْفِيَاءِ وَأَصْحَابِهِ الْأَقْبِيَاءِ
حِمَاةِ الْحَقِّ وَهُدَاةِ الْخَلْقِ **قَالَ** مُحَمَّدُ بْنُ مُحَمَّدٍ بَرْجَنْدَا حَلِيلُ
الْعُرَى الْكَاتِبُ وَقَفَّاهُ اللَّهُ لِمَا يُصْلِحُ أحوَالَ دِينِهِ وَدُنْيَاهُ وَتَجَرُّمِ
أَخْرَجَهُ وَأَوْلَاهُ كَهَامِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى نَبِيِّهِ طَالِبِ كَرَمِ اللَّهِ وَجْهِهِ
بِأَتَمِّ إِمَامِ أَكْبَارِ وَقَدْوِ أَبْرَارٍ وَسَيِّدِ فِتْيَانٍ وَمُقَدِّمِ شُجْعَانٍ
فَصَاحِحِي دَأَشْتِ كَهْ عَقُودِ جَوَاهِرِ زَانِظَرِ أَوْدِ رَغِيْرَتِ أَيْدِ خَوْ
رَوَاهِرِ زَانِظَاظِ أَوْدِ رَحِيْمَتِ أَيْدِ وَعَمُرِ وَبِنْ حَيِّ الْخَاطِرِ حَمْدُ
اللَّهِ كَهْ دَرِ كَمَالِ بَرَاعَتِ وَوُفُورِ بِلَاغَتِ نَادِرِ أَيْنِ أَمَّةِ وَعَجْوِ
أَيْنِ مِلَّتِ بُودِ أَرْجَمُوعِ كَلَامِ أَمِيرِ الْمُؤْمِنِينَ عَلِيِّ كَرَمِ اللَّهِ وَجْهِهِ

لَهُ جَمْلَةُ بَدَائِعِ غُرُورٍ وَرَوَايِعِ دُرِّ رَسْتِ صَدِّ كَلِمَةِ اخْتِيَارِ كَرْدِ اسْتِ
وَهَرِ كَلِمَةِ رَازَانِ بَرَابَرِ هَرِ كَلِمَةِ دَاشْتِ وَخَطِ خُولِشِ نَبِشْتِ
وَخَلْقِ رَايَا دَكَاكَ كَاشْتِ وَاجِبِ دِيدِمِ مَنْ بَنَدِ كَهْ پَرُورِ
دُودِ مَانِ مَجْلِسِ عَلَى خُدَاوندِ زَادَةُ پَادِشَاهِ مُعْظَمِ عَالَمِ عَادِلِ
هُوَيْدِ مُظَفَّرِ مَنْصُورِ جَلَالِ الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ جَمَالِ الْإِسْلَامِ وَالْمُسْلِمِينَ
عَلَاءِ الْمُلُوكِ السَّلَاطِينِ قُطْبِ الدَّوْلَةِ بِحُدِّ الْمَلِكِ بِهَاءِ الْأَمَّةِ
عَدَةِ الْخَلَاقِ نَاصِرِ الْمُلُوكِ سَيِّدِ مُلُوكِ الْعَرَبِ وَالْعِجْمِ شَمْسِ الْعَالِي
سُلْطَانِ شَاهِ ابْنِ الْقَاسِمِ مُحَمَّدِ بْنِ خَوَارِزْمِ شَاهِ مُحَمَّدِ بْنِ أَمِيرِ
ضَاعَفَ اللَّهُ أَقْدَانَهُ أَمَّا مِنْ صَدِّ كَلِمَةِ رَابِرِ سِمِ خِدْمَتِ خِرَانَةِ
كُتُبِ مَعْمُورِ أَوْلَا زَالَتِ مَعْمُورَةُ بِقَايَةِ مَرِيْنَةِ بِلَقَايَةِ بَدُورِ
نَازِي وَبَارِ شَيْ قَنْسِيَرِ كَرْدِ وَدَرِ تَفْسِيَرِ هَرِ كَلِمَةِ دُوبِيتِ
زِ مُنْشَاتِ خُولِشِ كَهْ مُنَاسِبِ أَنْ كَلِمَةِ بَاشَدِ أَوْدِ نَافَايِدِ
عَامِرِ وَمَنْفَعَتِ أَنْ تَمَامَرِ بَاشَدِ وَهَرِ كَسِيْرِ رِ مَطَالَعَةِ أَنْ
رَغْتِ نَمَايِدِ وَامِيدِ سَتِ كَهْ اِيْنِ خِدْمَتِ دَرِ حُلِّ قَبُولِ أَقْدِ وَمَنْ

بنده را باقبال آن قبول غمها و دانی و شرف و دجانی حاصل کرد

لَوْ كَشَفَ الْغَطَاءُ مَا از دَرْدِ تَقِينَا

بلغت في معرفه احوال المعاد و احوال يوم النشأ غايه لو كشف
عني ستور الدنيا و عرضت على امور العقبى لم تزد تلك المشا
الحسيه في ديني نفيل ولا في يقيني قطميرا

حال غم و حشم و اپتم	بیتین انجان که یی باید
که حجاب از میان بردارند	از یقین ذره نیفتد باید

النَّاسُ نَبَا مَرَفَا اَمَانُوا اَنْتَبَهُوْا

معناه ما داموا في الحيوة الدنيا و به غافلون كانوا هم
راقدون عز الجنة و نعیمها و النار و حیمها فاذا ماتوا انتبهوا
من رقعة الغفلة فندموا على ما فطروا في امر خالفهم
ولا موا على انفسهم على ما قصروا في شكر رازقهم ولكن حين

ماتو

لا يقينهم النامة ولا نفعهم الملا مة شعر

مردمان غافل از نعمت	بیهوشی بختگان مانند
ضرر غفلتی که یی وزر	جون میسرند انگی مانند

النَّاسُ نَبَا مَرَفَا اَمَانُوا اَنْتَبَهُوْا

معناه الناس يشهون بزمانهم لا باياهم فهاكون ايامهم
لقد ما يهمهم وكل من اعانه الزمان اعانه شعر

خلق را نیست سیرت پیران	همه بر سیرت زمانه رو
دو شد آنکه رازمانه نوا	و شمشد آنکه رازمانه قلند

مَا مَلَكَ اَمْرُ عَرَفَ قَدْرَهُ

معناه من عرف قدره كان طول عمره و مدد همره متفرقا
ذروة الكرامة متدرا عاكسوة السلامة من احد
آفة ولا يصبه من حزن بحسافة

هر که مقدار خویش بنیست	از همه حادثات ایمن گشت
از مضیق غم و ز بیرون گشت	در مقام سرور ساکن گشت

قِمَّتُ كُلِّ امْرِءٍ مَا يَجْنِيهِ

مَعْنَاهُ كُلُّ مَنْزِلٍ زَادَ عَلَيْهِ زَادَ فِي صُدُورِ النَّاسِ قَدْرُهُ وَفِي قِيَمَتِهِ
وَكُلُّ مَنْ نَقَصَ عَقْلَهُ وَعَلَيْهِ نَقَصَ فِي قُلُوبِ النَّاسِ جَاهُهُ وَفِي حَقِّهِ

قیمت تو در آن قدر است	که تن خود بدان بیارایی
خلق در قیمت پندارند	چون تو در علم خویش افزا

مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ فَقَدْ عَرَفَ رَبَّهُ

مَعْنَاهُ مَنْ عَرَفَ نَفْسَهُ مَخْلُوقَةً مَصْنُوعَةً وَمِنْ الْأَجْزَاءِ
الْمُتَكَيِّفَةِ وَالْأَعْضَاءِ الْمُتَفَتِّحَةِ مُرَكَّبَةً مَجْمُوعَةً فَقَدْ عَرَفَ
أَنَّهُ خَالِقُ لَا يَتَكَبَّرُ ذَاتُهُ وَلَا يَتَغَيَّرُ صِفَاتُهُ شَعْدُ

هر که بشناسد خود را بداند خدای عز و جل
چون بداند این نفس را بداند
کهست تجار و اربابش مدینه

فَلَانَتْ أَيْتَافُهُ صَلَبَتْ أَعَالِيَهُ

مَعْنَاهُ مَنْ لَمْ يَنْصُرْهُ الصَّغَارُ قَهَرَهُ الْكِبَارُ

بمجلس از سنان غافل
نمود بیایان سر
که از تو یار و نه یار
که با بدست ضعیف ایشان

هَوَانِي فِي عَجَانِي قَلَّ حَيَاؤِي

وَبَدُو لِسَانُهُ مَعْنَاهُ مَنْ آتَى الرِّجَالَ عَلَيْهِ ذَهَبُ
الْحَيَاءِ عَنْ عَيْنِهِ وَلَا يَحْتَرِزُ مِنَ الْأَنْدَاءِ وَالْأَفْخَاشِ وَلَا يَسْتَحْيِ
مِنَ الْأَنْدَارِ وَالْأَحْجَاشِ شَعْدُ

بدر نظر او نکوست
که او در غم باشد و کم
که در زرد زمان خوش
که او شرم کند و بیادش

السَّعِيدُ فِي عِظَائِهِ

مَعْنَاهُ مَنْ وَعَظَ بَعِيْدًا كَانَ سَعِيْدًا وَعَنْ مَوَاقِفِ
الشَّقَاوَةِ بَعِيْدًا شَعْدَ

او از آن بنبه بر سر
باز بپوشد و داده بود
بوی که در پیش ببرد
بوی که در پیش ببرد

الْحِكْمَةُ ضَالَّةُ الْمَوْنِ

مَعْنَاهُ الْمَوْنُ مَنْ يَطْلُبُ الْحِكْمَةَ كَمَا يَطْلُبُ الضَّالَّةُ
صَاحِبُهَا وَالْحَسَنَاءُ خَاطِبُهَا شَعْدَ

آن را ببرد که
باز بپوشد که
باز بپوشد که
باز بپوشد که

الشَّحَامِعُ لِمَسَاوِي الْعُيُوبِ

مَعْنَاهُ الشَّرُّ يَطْهَرُ مَخَاوِي الْقُلُوبِ وَتَجْمَعُ
مَسَاوِي الْعُيُوبِ شَعْدَ

تا توانی مکر و دیدن اگر تراست طینت طاهر
کز بدی فضل تو شود نهان و ز بدی عیب تو شود ظاهر

الْمُخْبِتُ تَحْتَ لِسَانِهِ

مَعْنَاهُ الْمَرْءُ مَا لَمْ يَتَكَلَّمْ لَمْ يَعْرِفْ مَقْدَارَ عَقْلِهِ وَمَثَابَةَ
فَضْلِهِ فَإِذَا اتَّكَلَّمَ رَفَعَ الْحِجَابَ وَعُرِفَ الْخَطَاءُ وَالصَّوَابُ

مرد پنهان بود بر زیر زبان	چون بگوید سخن بداندش
خوب بگوید لیب گویندش	زشت بگوید سینه خواندش

فَزَعَزَبَ لِسَانُهُ كَثْرَ اخْوَانِهِ

مَعْنَاهُ الْمَرْءُ يَصْطَادُ قُلُوبَ النَّاسِ بِكَلِمَةِ الطَّبَعِ كَمَا الصَّيْبُ

کز زبانست خوشت جملت	در مودت برادران تواند
ورز زبانست بدت در خانه	خضم جان تو جا کران تواند

بِالْبَرِّ لَيْسَ تَعْبُدُ الْحُرَّ

مَعْنَاهُ الْمَرْءُ بِرٍّ لَيْسَ تَرْقُ الْحُرُّ وَلَيْسَ تَحَقُّ الشُّكْرُ شَعْدَ

کرنجی که پیش تو باشند	سروران جهان سرافکنند
مردمی کن که مردمی کردن	مرد آزاد را کند بند

بَشْرَهُ الْخَيْلِ بِحَادِثِ أَوَّلِ

مَعْنَاهُ مَا الْخَيْلُ لَا يَصْرِفُ فِي طَرِيقِ الْخَيْرَاتِ وَوُجُوهِ الْمَبْرَاتِ فَيَكُونُ مُعْرِضًا بِحَادِثِ يَصْطَلِهُ أَوْ وَارِثِ يَلْتَقِمُهُ

مگر مال است و غور دقت	او از آن مال بجزرگی داند
یا بتاراج و حادثات داند	یا بمیراث خواری بگذارد

أَجْمَعَ عِنْدَ الْبَلَاءِ قَامَ الْمَحْنَةِ

مَعْنَاهُ الصَّبْرُ عِنْدَ الْبَلَاءِ مِنْ حَادِثَاتِ الْمُشَوَّهِةِ الْجَمْعُ عِنْدَ الْعَنَاءِ مِنْ جَائِبَاتِ الْمُقُوبَةِ وَآيُ الْمَحْنَةِ أَتَمُّ مِنْ فَقْدَانِ الْمُشَوَّهِةِ الْأَبَدِيَّةِ وَوَجْدَانِ الْمُقُوبَةِ السَّرْمَدِيَّةِ شَعْدُ

که تو بر خداوندی دور
نهانی است که ز غبار
بخت بر حسن کن بگردد

كَثْرَةُ الْوَفَاقِ وَكَثْرَةُ الْخِلَافِ

مَعْنَاهُ الْمُبَالَغَةُ فِي الْوَفَاقِ يُؤَدِّي إِلَى الْمُرَاعَاتِ وَالْمُنَافَقَةِ وَالْمُبَالَغَةُ فِي الْخِلَافِ يُؤَدِّي إِلَى الْمُعَادَاتِ وَالْمُنَافَقَةِ

که از آن غمزد
و از آن غمزد
و از آن غمزد
و از آن غمزد

رُبَّ أَمَلٍ خَسَائِبِ

مَعْنَاهُ رُبَّ أَمَلٍ خَابَ أَمَلُهُ وَرُبَّ عَمَلٍ ضَاعَ عَمَلُهُ

ای که بخت بد بر او
ای که بخت بد بر او
ای که بخت بد بر او
ای که بخت بد بر او

رُبَّ رَجَاءٍ يُؤَدِّي إِلَى الْخُرْقَانِ

مَعْنَاهُ لِلْكَسَلِ كُلِّ مَنْ رَجَاءَ شَيْئًا مَلَكَ نَاصِيَّتَهُ وَذَكَرَكَ

وَأَصِيَّتُهُ قُرْبَتْ رَجَاءُ عَقِبُهُ حَرَمَانُ وَرُبَّتْ زِيَادَةُ عَاقِبَتُهُ

محبت پس فزون همان
در پناه که کثرتش
کشتن به پیش رفتن
مهمان که بیدار شد

رُبَّ رَجُلٍ رَاحَ يُوَدِّي إِلَى الْخَيْسَةِ

مَعْنَاهُ رُبَّ رَاحٍ هُوَ خَاسِرٌ وَعَنْ مَدَارِيعِ الْمَنَافِعِ

باز آن سود دهان را خاکی
عاقبت چون بدش بود
که قدم در آن نهاد
با باده بود وین

رُبَّ طَمَعٍ كَاذِبٍ

مَعْنَاهُ رُبَّ طَمَعٍ كَبِيرٍ خَلَبَ لَا يَرَى صِدْقَهُ وَلَا

يُرْحَى فِدَتُهُ شَعْدٌ

که فکرتش فزون بود
آن طمع که بزرگ بود
که طمعش بزرگ بود
که طمعش بزرگ بود

لَا تُنْظَرُ إِلَى خِفَافٍ وَلَا إِلَى غُلٍّ وَلَا إِلَى مَا قَالُوا

مَعْنَاهُ إِذَا سَمِعْتُمْ كَلَامًا فَلَا تُنْظَرُوا إِلَى حَالِ قَائِلِهِ وَلَكِنْ
أَنْظَرُوا إِلَى كَثْرَةِ طَائِلِهِ قُرْبَ جَاهِلٍ يَقُولُ خَيْرًا وَرُبَّ فَاضِلٍ يَقُولُ

تو سخن را مگر که حاشیت	در سخن که کند هیچ اثر
در کار از سخن منکر	تو سخن را مگر که حاشیت

لَا تُظْفَرُ مَعَ الْبَغِ وَالسِّلَاسِ

مَعْنَاهُ مَنْ ظَلَبَ بِالْبَغِي فَالْغَالِبُ لَا يَجِدُ ذَلِكَ
الْمُطْلَبَ وَلَا يَرُدُّ ذَلِكَ الْمَشْرَبَ فَإِنْ وَجَدَ نَمْرَةً أَوْ ظَفِيرَ كَرَمٍ
فَلَا يَمْتَنِعُ بِهِ فَكَأَنَّهُ لَمْ يَنْبُلْهُ وَلَمْ يَجِدْهُ وَلَمْ يُظْفِرْ بِهِ وَلَمْ يَفِزْ

که از راه بی تو فزون
که از راه او غلبه از تو
که از راه تو فزون
که از راه تو فزون

لا ثناء مع الكبر والسمو

مَعْنَاهُ الْمُتَكَبِّرُ لَا تُخْلَعُ عَلَيْهِ أَرْدِيَّةُ الثَّنَاءِ وَلَا تَقْطَعُ عَلَيْهِ أَوْدِيَّةُ الرَّجَاءِ

مرکز کبر پیشه شد همه طلق	در محافل حبسای او کوید
و آنک بر منبج تواضع رفت	همه عالم شنای او کوید

و فرك الامه لا بر مع الشيخ

مَعْنَاهُ الشَّيْخُ لَا يَثْبُتُ لَهُ عَلَى النَّاسِ الْحُقُوقُ وَلَا يَلْقَى مِنَ النَّاسِ إِلَّا الْعُقُوفُ

مرکز ارجل پیشه شد و گران	نیست ممکن که طاعتش
حق گزاریست طاعت	بنود حق بگونه بگزارند

لا صحبة مع انهم صدق

مَعْنَاهُ مَنْ قَلَّ غَدَاؤُهُ قَلَّ دَاوُهُ وَمَنْ كَثُرَ طَعَامُهُ كَثُرَ سَقَامُهُ

نشود جمع هیچ مردم را	تن در پستی و خوردن بسیار
مذهب خویش باز کم خورد	کرت جان عزیزست بجا

لا شرف مع سوء الادب

مَعْنَاهُ عُلُوُّ الرَّبِّبِ لَا يَنَالُ إِلَّا بِحُسْنِ الْأَدَبِ شَعْرٌ

بی ادب مردمی شود مهتر	گرچه او را جلالت زیست
با ادب بایش تابزرگ شوی	که بزرگی نتیجه ادب است

لا اجتناب محرم مع الحرص

مَعْنَاهُ إِيَّاكَ وَالْحَرِصَ فَإِنَّ الْحَرِصَ يُلْقِي صَاحِبَهُ فِي الْحُزْنِ وَيَقْتُودُهُ إِلَى الْخَطُورِ أَيْ

حرص سوی محرمات کشد	حک اپس که حرص را بلند است
گر نخواهی که در سر ام ای	دیرت از حرص می باید است

لَا تَجْتَمِعْ الْحَسَدَ

مَعْنَاهُ الْحَسَدُ يَنْفَعُ بِمَا يُفِيضُ اللَّهُ مِنْ خَيْرِهِ عَلَى غَيْرِهِ وَخَيْرَاتُ اللَّهِ الْحَاصِلَةُ إِلَى عِبَادِهِ لَا يَنْقَطِعُ رُكَايِبُهَا وَلَا يَتَقَنَّعُ سَخَائِبُهَا فَلَا جُلْ هَذَا لَا يَكُونُ نَفْسُ الْحَسَدِ قَطُّ نَظِيمٌ وَلَا مِنْ الْأَحْسَاتِ نَصِيبٌ

از حسد دور باش و شاد بربا	از حسد سجن نباشد شاد
از طرب و انجاس خواهی کرد	از حسد راطلاق باید داد

لَا شَفِيعَ أُنْجِ مِنَ التَّوْبَةِ

مَعْنَاهُ مَنْ تَمَسَّكَ بِحَبْلِ التَّوْبَةِ وَالْإِعْتِدَارِ وَتَشَبَّثَ بِذَلِكَ التَّوْبَةِ وَالْإِسْتِغْفَارِ ثُمَّ أَشْتَغَلَ بَعْدَ ذَلِكَ بِرَفْعِ حَاجَاتِهِ وَعَرْضِ مُهِمَّاتِهِ الْأَلَهِيَّةِ فَإِنَّهُ بِرَكَّةِ التَّوْبَةِ يَقْضَى حَاجَاتُهُ وَأَنْ كَثُرَتْ وَيَكْفَى مُهِمَّاتُهُ وَأَنْ كَبُرَتْ شَعَرَ

ای که بید کنه کرد پستی	خی شتر سی از آن فعال شنیع
توبه کن تا رضای حق یابی	که به از توبه نیست هیچ شفیع

لَا لِبَاسٍ أَجْمَلُ مِنَ السَّلَامَةِ

مَعْنَاهُ السَّلَامَةُ لِلْإِنْسَانِ أَصْفَى شَرَبَةٍ يَحْتَسِبُهَا وَأَنْفَعُ طَرَفَةٍ

مد اکر او عقل با بهره است	سج کسوت به از سلامت است
بسلامت اگر نباشد شاد	کسوت او بجز ندامت است

لَا دَاءَ أَجْمَلُ مِنَ الْجَهْلِ

مَعْنَاهُ الْجَهْلُ لَيْسَ لِدَائِهِ عِلَاجٌ وَلَا لُظْلَمَانِهِ سِرَاجٌ وَلَا لِعِلَاقِهِ أَنْفَرُ دَاجٍ

جهل دیت غش می آید
بیت از علم بر سوادشان
بیت از جهل از سوادشان
بیت از جهل از سوادشان

لَا مَرْضَاةً مِنْ قَلْبٍ لِعَقْلٍ

مَعْنَاهُ قِلَّةُ الْعَقْلِ أَشَدُّ أَلَمًا وَاشْتَقَّ سَقَمٌ قِيلَ لِوَاحِدٍ
اسْتَرَاحَ مَنْ لَا عَقْلَ لَهُ قَالَ لَا بَلْ مُسْتَرَاحٌ مَنْ لَا عَقْلَ لَهُ

ای که روز و شب از طریق علاج
در خرد فرای که خرد

در فرونی جسم و جان خود
روزی و شبی که
بیماری جو کم خود می

لَا حَسْبَ تَمَعَ مَرَّاءَ

مَعْنَاهُ الْجَوَّاجُ يُورِثُ الْعَدَاوَةَ وَيَذْهَبُ مِنَ
الْعَيْشِ الْحَقُّ لَا وَهْ

تا توانی لجاج پیشه کن
ایست آنک فعل است

کلفت دوستی لجاج بود
ایلی را کجا علاج بود

لَا سُورِدَ مَعَ الْإِنْفَتَامِ

مَعْنَاهُ الرَّجُلُ الْمُنْقَطِعُ لَا يَقْطَعُ ثَمَرَاتِ السَّعَادَةِ وَلَا
يُقْعَدُ عَلَيْهِ شَعْرٌ

صولت انتقام از مردم
دولت مهری کند باطل
از ره اشتام میجو شو
تا نمانی مهری عاقل

لَا زِيَارَةَ مَعَ زَعَارَةٍ

مَعْنَاهُ يَنْبَغِي أَنْ يَكُونَ الْإِنْسَانُ عِنْدَ زِيَارَةِ صَدِيقٍ
حَسَنٍ خَلْقٍ طَيِّبٍ النُّطْقُ فَإِنَّ النَّبْرَ إِذَا كَانَ زَاغًا لَا يَكُونُ
الْإِنْسَانُ إِثْمًا فِي زِيَارَتِهِ شَعْرَةٌ

روی خوش دار و خوی زان
آن زیارت شود بسا و

چون زیارت کنی غیری را
چه اگر بدخویی کنی آنجا

لَا صَوَابَ مَعَ نَزْلِ الْمَشْوَرَةِ

مَعْنَاهُ الْمَشَاوَرَةُ فِي الْأُمُورِ دَاعِيَةٌ إِلَى الصَّوَابِ
وَالْفَلَاحِ هَادِيَةٌ إِلَى الْخَطَاةِ وَالنَّجَاحِ شَعْرَةٌ

نور است در صواب آید
کار آن که نور است کند
نور است در صواب آید
نور است در صواب آید

لَا مَرُوءَةً لَكَ ذَوْبٌ

مَعْنَاهُ مَنْ لَمْ يَكُنْ لَهُ صِدْقُ الْأَقْوَالِ لَمْ يَكُنْ لَهُ حَسَنُ الْفِعَالِ فَيَكُونُ خَالِيًا مِنْ خَصَائِصِ الْمَرُوءَةِ عَارِيًا مِنْ مَلَابِيسِ الْفُتُوَّةِ وَلِهَذَا قِيلَ الصِّدْقُ أُمُّ الْفَضَائِلِ وَالْكَذِبُ أُمُّ الرِّذَالِ

ازم دست بکار فو بود
که عهده ان غلام بود
ازم دست بکار فو بود
که عهده ان غلام بود

لَا وَفَاءَ لِمُلُوكٍ

مَعْنَاهُ الْإِنْسَانُ إِذَا كَانَ مُلُوكًا لَا يُعْتَمَدُ عَلَى عَهْدِهِ وَلَا يَعُودُ عَلَى وَعْدِهِ فَإِنَّهُ إِذَا مَلَاقَصَ الْعَهْدَ وَادَّاسَمَ أَخْلَفَ الْوَعْدَ

که عهده ان غلام بود
که عهده ان غلام بود
که عهده ان غلام بود
که عهده ان غلام بود

لَا كَرَمًا عِزًّا أَلَيْسَ

مَعْنَاهُ مَنْ كَانَ تَقِيًّا فَعِنْدَ اللَّهِ مَكْرَمٌ وَعِنْدَ النَّاسِ تَعْظِيمٌ

ازم دست بکار فو بود
که عهده ان غلام بود
ازم دست بکار فو بود
که عهده ان غلام بود

لَا شَرَفًا عَلَى فِرَاقِ السَّلَامِ

مَعْنَاهُ الْمُسْلِمُ عَزِيزٌ عِنْدَ اللَّهِ وَإِنْ رَقَّ جَالُهُ وَالْكَافِرُ ذَلِيلٌ عِنْدَ اللَّهِ وَأَنْ كَثُرَ مَالُهُ وَاعْتَمَدَ شَرَفُهُ يَكُونُ عَلَى مِنَ الْعَرَةِ الْوَيْدَةِ وَالْكَرَامَةِ الْمُخْلَقَةِ

که عهده ان غلام بود
که عهده ان غلام بود
که عهده ان غلام بود
که عهده ان غلام بود

لَا مَعْقِلَ احْسِنُ فِرَاقِ الْوَدَاعِ

مَعْنَاهُ الْوَرَعُ لِلْإِنْسَانِ أَحْسَنُ مَعْقِلٍ وَمَلَاذٍ وَأَحْصَنُ
مَوْئِلٍ وَمَعَاذٍ شَعْدُ

از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت

لِسَانُكَ بِقِتْضِيكَ لِحْوَدَتِهِ

مَعْنَاهُ عَوْدُ لِسَانِكَ مِنَ الْقَوْلِ أَجْمَلُهُ وَمَنْ الْخَيْرِ أَكْمَلُهُ
فَإِنَّكَ أَنْ عَوَّدْتَهُ الشَّرَّ لَمْ تَأْ مِنْ أَنْ تَصُدَّ رِعْنُهُ عَلَى مُوجِبِ
عَادَتِكَ لَا عَلَى مُوجِبِ رَادَتِكَ كَلِمَةُ شَرِّ يَكْدُرُ كَأْسُكَ بَلَا
يَطِيرُ رَأْسُكَ شَعْدُ

از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت

الْمُرْعَدُ وَمَا جِهَلُهُ

مَعْنَاهُ إِذَا لَمْ يَعْرِفْ عِلْمًا فَرَّقَ مَرُوتَهُ وَمَرَّقَ فُتُوته أَمْ
أَمْ أَرْبَابَهُ وَعَادَى أَصْحَابَهُ شَعْدُ

از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت

رَحِمَ اللَّهُ أَمْرًا عَرَفَ قَدْرَهُ

وَلَمْ يَتَعَدَّ طَوْنَ مَعْنَاهُ رَحِمَ اللَّهُ أَمْرًا عَرَفَ أَنَّهُ فُطِرَ
مِنْ صَلَاحٍ لَا مِنْ سَلَسَالٍ وَخُلِقَ مِنْ مَاءٍ مَهِينٍ فَلَمْ يَتَكَبَّرْ
يَعْلَ أَقْرَانِهِ وَلَمْ يَتَجَبَّرْ عَلَى إِخْوَانِهِ شَعْدُ

از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت
از روی تو نبی نیت

إِعَادَةُ الْأَعْتَادِ ارْتِدَاكَ لِللَّهِ

مَعْنَاهُ إِذَا ذَنْبَتْ ذَنْبًا فَلَا تَعْتَدِرُ عَنْهُ إِلَّا كَرَّةً

وَاحِدَةً وَلَا تَسْتَغْفِرُ مِنْهُ إِلَّا مَرَّةً وَارِدَةً فَإِنْ إِعَادَةً
الْعُذْرَ مُدَّكَرَةً لِلذَّنُوبِ يُقَرَّرَةُ لِلْعِيُونِ

از آن بود که از آن
لم عذر باز فرست
از دیار است نفس باز
عذر یک بار خواه از یک

النَّصِيحُ بَيْنَ الْمَلَأِ تَفَرُّعٌ
مَعْنَاهُ مَنْ نَصَحَ أَخَاهُ عَلَى مَلَأٍ مِنَ النَّاسِ فَقَدْ
هَتَكَ سِتْرَهُ وَأَفْشَى سِرَّهُ

از سخن با جزیر
از سخن با جزیر
از سخن با جزیر
از سخن با جزیر

إِذَا تَمَّ الْعَقْلُ نَقَضَ الْكَلَامُ
مَعْنَاهُ إِذَا تَمَّ عَقْلُهُ لَمْ يَبْقَ كَلَمٌ إِلَّا بِقَدَرِ الْحَاجَةِ
وَلَمْ يَحِلْ حَوْلَ الْهَدْيَانِ وَالْجَلَاةِ شَعْرٌ

از آن که از آن
از آن که از آن
از آن که از آن
از آن که از آن

الشَّفِيعُ جَنَاحُ الطَّالِبِ
مَعْنَاهُ الطَّالِبُ بِالشَّفِيعِ يَصِلُ إِلَى مَرَامِهِ
وَمَطْلَبِهِ كَمَا أَنَّ الطَّيْرَ بِوَسِطَةِ الْجَنَاحِ يَصِلُ مَطْعَمَهُ

از آن که از آن
از آن که از آن
از آن که از آن
از آن که از آن

نَفَاقُ الْمَرْءِ ذُلَّةٌ
مَعْنَاهُ أَنَّ الْمُنَافِقَ كَوْنُ ذَلِيلٍ عِنْدَ الْخَالِقِ وَخَقِيرٍ عِنْدَ
الْمَخْلُوقِ شَعْرٌ

از آن که از آن
از آن که از آن
از آن که از آن
از آن که از آن

نَعْتُ الْجَاهِلِ كَرُوضَةٍ

مَعْنَاهُ مَنْ لَا عِلْمَ لَهُ بِهِ وَلَا أَثَرٌ مِنَ الْفَضْلِ عَلَيْهِ
كَرُوضَةٍ وَضَعْتُ غَيْرَ مَوْضِعٍ وَوَقَعْتُ غَيْرَ مَوْقِعٍ

روضة در بیان آن بسیار
نمیشود و محل آن خواهی بود
که از کرد کار و فواید
فایده داری که از آن یاد

الْجَزَعُ اتَّعَبُ مِنَ الصَّبْرِ
مَعْنَاهُ اتَّجَمَعَ مِنَ الصَّبْرِ اتَّعَبَ وَالْفَلَقُ مِنَ السَّكُونِ
أَصْعَبُ شَعْدُ

صده از زبانم آید
نه در دهانم نه در
اضای غرایم نه در
افواش جسمم که بگویم

الْمَسْئُولُ حَرَّ حَتَّى يَجِدَ

مَعْنَاهُ الْمَسْئُولُ حَرٌّ مَا لَمْ يَجِدْ كَانَ بِالْخِيَارِ فِي الْمَنْعِ وَالْإِعْطَاءِ وَالْإِسْرَاعِ وَالْإِبْطَاءِ وَإِذَا وَعَدَ صَارَ ابْتِهَازُ الْوَعْدِ
لَا زِمًا وَاجِبًا عَلَى هِمَّتِهِ شَعْدُ

نه از کاره نه از ادب
نه از کاره نه از ادب
نه از کاره نه از ادب

الْكِبَرُ الْأَعْدَاءُ اخْفَاءُ مَفْكِدَةٍ
مَعْنَاهُ أَكْبَرُ الْأَعْدَاءِ اخْفَاءُهُمْ مَكَائِدُهُمْ وَمَصَائِدُ
ضَرِّهِ يَكْتُمُ عَوَامِلَ غَدْرِهِ وَجَابِلَ مَكْرِهِ

نه از کاره نه از ادب
نه از کاره نه از ادب
نه از کاره نه از ادب

عَبْدُ الشَّهْوَةِ إِذَا مَرَّ عَبْدُ
الرِّقِّ مَعْنَاهُ الْعَبْدُ الْمُسْتَرْقُ قَدِيمٌ مَوْلَاهُ وَقَدْ كَرَّ

مِنْ أُشْتَرِيهِ أَمَا عَبْدُ الشَّهْوَةِ فَإِنَّهُ يُكُونُ أَبَدًا فِي كُلِّ
عَيْنٍ ذَلِيلًا مُسْتَحَقًّا وَفِي كُلِّ قَلْبٍ مُهَامًا مُسْتَصَفًّا

از بندگی شهوات
بندگی شهوات
بندگی شهوات
بندگی شهوات

الْحَاسِدُ مُغْتَاطٌ عَلَى مَنْزِلِهِ

ذَنْبٌ لَهُ مَعْنَاهُ الْحَاسِدُ غَضَبَانُ عَلَى مَنْ لَمْ يَطْهَرْ
مِنْهُ حَرَمٌ وَلَمْ يَكِدْ عَنْهُ ظُلْمٌ وَمَا غَضِبَ الْحَاسِدُ عَلَى الْحَمْدِ
إِلَّا بِسَبَبِ نَعِيمٍ سَاقَهَا اللَّهُ عَلَيْهِ شَعْدٌ

بندگی شهوات
بندگی شهوات
بندگی شهوات
بندگی شهوات

كُفِيَ بِالظَّفْرِ شَفِيعًا لِلذَّنْبِ

مَعْنَاهُ إِذَا أَظْهَرْتَ فَأَقْبَلْ فِيهِ شَفَاعَةُ ظَفْرِكَ وَاعْفُ

عَنْهُ فَإِنَّ الْعَفْوَ أَحْسَنُ بِشِيمِكَ شَعْدٌ

بندگی شهوات
بندگی شهوات
بندگی شهوات
بندگی شهوات

رُبَّ سَلَحٍ فِي مَا يَضُرُّهُ

مَعْنَاهُ رُبَّ إِنْسَانٍ يَسْعَى فِي أَمْرِ يَضُرُّ ذَاتَهُ
وَلَيْسَ عَدَاوَتُهُ شَعْدٌ

بندگی شهوات
بندگی شهوات
بندگی شهوات
بندگی شهوات

لَا تَنْكَلِ عَلَى الْمُنَى فَإِنَّهَا يُضَايِعُ

النَّوْكَى مَعْنَاهُ لَا تَقْتَدِ عَلَى الْهَوَى لَا تَشْكُلْ عَلَى
الْمُنَى وَلَيْسَ كُلُّ مَا يَهْوَاهُ الْإِنْسَانُ يَمْلِكُهُ وَلَا كُلُّ
مَا يَتَمَنَّى يَدْرُكُهُ وَاعْلَمْ أَنَّ الْأَعْتَادَ عَلَى الْهَوَى وَ

أَلَا تَكُنْ عَلَى الْمُنَى مِنْ شَيْمِ الْحُمْفَا وَخِصَالِ التَّوَكُّلِ شِعْدُ

از غافل بودی حق
از دزدان کردی
از دزدان کردی
از دزدان کردی

الْبَيَّاسُ حُرٌّ وَالْحَبَاءُ عَبْدٌ

مَعْنَاهُ مَنْ قَطَعَ الرَّجَاءَ عَنِ النَّاسِ حُرٌّ خَرَجَ مِنْ رِقِّ
خِدْمَتِهِمْ وَخَلَصَ مِنْ قَيْدِ طَاعَتِهِمْ وَهَذَا هُوَ الْعَبْدِيَّةُ

داری از دست غور آزادی
داری از دست غور آزادی
داری از دست غور آزادی
داری از دست غور آزادی

ظَنَّ الْعَاقِلُ كَمَا تَنَزَّاهُ

مَعْنَاهُ يُصَدِّقُ ظَنَّ الْعَاقِلِ بِسَبَبِ فِطَانِهِ كَمَا
يُصَدِّقُ حُكْمُ الْكَاهِنِ بِكَهَانَتِهِ شِعْدُ

از صاحب جود بودی
از عاقل بودی
از عاقل بودی
از عاقل بودی

فَرَنْظَرِ اعْتَبَرِ وَالْبَيْتُ

مَعْنَاهُ مَنْ لَحَظَ وَاحْتَبَرَ اتَّقَطَّ وَاعْتَبَرَ شِعْدُ

از نماند بودی
از نماند بودی
از نماند بودی
از نماند بودی

الْعَدَاوَةُ شُغْلُ الْبَيْنِ فِيهِ

مَنْفَعَةٌ مَعْنَاهُ يُشْغَلُ صَاحِبُهَا عَمَّا هُوَ الْأَوَّلُ
بِهِ وَالْأَوَّلُ فِي مَصَالِحِ الْآخِرَةِ وَالْأَوَّلُ شِعْدُ

از دشمنی بودی
از دشمنی بودی
از دشمنی بودی
از دشمنی بودی

الْقَلْبُ إِذَا أَكْرَهَ عِمَ

مَعْنَاهُ إِذَا الْكُنْ عَلَى مَعْرِفَةِ الْعِلْمِ حَلَّتْ لَهُ الْمَلَالَةُ

وَيُظْهِرُ فِيهِ الْكَلَالَ وَفَسَدَ فِيهِ النَّظَرُ وَذَهَبَ عَنْهُ
الْبَصَرُ حَتَّى لَا يَعْلَمَ وَمَا يَعْلَمُ وَلَا يَفْهَمُ مَا فِيهِمْ شَعْرٌ

نظیر به
نظیر به
نظیر به
نظیر به
نظیر به
نظیر به

الأدب صورة العقل

مَعْنَاهُ صُورَةُ الْعَقْلِ هِيَ الْأَفْعَالُ الْمُهَذَّبَةُ وَالْأَقْوَالُ
الْمُصَوَّنَةُ وَالْحَرَكَاتُ الْمُرْتَبَةُ وَالسَّكَنَاتُ الْمُؤَدَّبَةُ

نظیر به
نظیر به
نظیر به
نظیر به
نظیر به
نظیر به

الأحياء الحسنيين

مَعْنَاهُ مَنْ اسْتَوَى عَلَيْهِ الْمَاءُ وَحَنَ وَجْهُ الْأَحْيَاءِ

نظیر به
نظیر به
نظیر به
نظیر به
نظیر به
نظیر به

البغى سباق إلى الحيز

مَعْنَاهُ الْبَغْيُ ذِمِيمٌ وَمَرْقَعُهُ وَخِيَمٌ لِيُوقُ صَاحِبَهُ إِلَى
الْغَضَبِ الْعَنَاءِ وَلَا يَقُودُهُ إِلَّا الْعُظَمَاءُ وَالْغَنَاءُ شَعْرٌ

نظیر به
نظیر به
نظیر به
نظیر به
نظیر به
نظیر به

في كل حجرة شجرة ومع كل

أَكْلَةٍ غُصَّةٌ مَعْنَاهُ خَيْرُ الدُّنْيَا مَخْلُطٌ بِشَرِّهَا
وَنَفْعُهَا مُبْتَرَجٌ بِضَرِّهَا فَاعِ كُلُّ فُرْجَةٍ رُجَّةٌ وَمَعَ كُلِّ خَيْرَةٍ
غَيْرَةٍ وَمَعَ كُلِّ رَيْحٍ خَيْرٌ نَحَارٌ وَمَعَ كُلِّ صِحَّةٍ عِلَّةٌ وَمَعَ كُلِّ عَيْشٍ
ذُلَّةٌ وَمَعَ كُلِّ عَشْرَةٍ عَشْرَةٌ وَمَعَ مَنَحَةٍ مَحَنَةٌ شَعْرٌ

نظیر به
نظیر به
نظیر به
نظیر به
نظیر به
نظیر به

مَزَكْرُفِكُهُ فِي الْعَوَاقِبِ لَهُ

يَشْجَعُ مَعْنَاهُ مَنْ أَكْثَرَ الْفِكْرَ فِي عَوَاقِبِ الْأَحْوَالِ
وَحَوَائِمِ الْأَعْمَالِ ذَهَبَ شِدَّتُهُ وَبَطَلَتْ جَدَّتُهُ فَلَا يَخْوَضُ
الْكِرَائِيَّ وَلَا يَرُوضُ الْكَتَائِبَ لَا يَمْلِكُ نَاصِيَةَ مُرَادِهِ
وَلَا يَدْرِكُ قَاصِيَةَ مُرَادِهِ شَعْرَهُ

نوزاد در بزم
نوزاد در بزم
نوزاد در بزم
نوزاد در بزم

اِذَا حَلَّتْ الْمَقَادِيرُ رَضِلَتْ

مَعْنَاهُ اِذَا حَلَّتْ قَضَاءُ اللَّهِ بِالْإِنْسَانِ عَكْسَ تَدَابِيرِهِ
وَنَكْسَ تَقْدِيرِهِ فَلَا يَعْرِفُ جَهْ صِلَاحِهِ وَلَا يَعْلَمُ طَرِيقَ نَجَاتِهِ

نوزاد در بزم
نوزاد در بزم
نوزاد در بزم
نوزاد در بزم

اِذَا حَلَّ الْقَدَرُ بَطَلَ الْجَسَدُ

مَعْنَاهُ اِذَا نَزَلَ قَضَاءُ اللَّهِ بِالْإِنْسَانِ لَمْ يَنْفَعِ جَدُّهُ وَ
قِرَانُ وَلَمْ يَدْفَعْ عَنْهُ اِعْوَانُهُ وَانْصَانُ شَعْرُهُ

نوزاد در بزم
نوزاد در بزم
نوزاد در بزم
نوزاد در بزم

الْإِحْسَانُ يُقْطَعُ لِلْإِنْسَانِ

مَعْنَاهُ مَنْ أَحْسَنَ إِلَى النَّاسِ فَقَدْ مَلَأَ أَفْعَدَتَهُمْ
بِحَسَنِهِ وَلَا يَنْقُطِعُ السِّنْتَهُمْ عَنْ شَيْئَةٍ وَهَجَاءِهِ

نوزاد در بزم
نوزاد در بزم
نوزاد در بزم
نوزاد در بزم

الشَّرَفُ بِالْفَضْلِ وَالْأَدَبِ

لَا بِأَصْلٍ وَالنَّسَبِ مَعْنَاهُ شَرَفُ الْمَرْءِ بِفَضْلِهِ لَا بِأَصْلِهِ
وَجَلَالَتِهِ بِأَدَبِهِ لَا بِنَسَبِهِ شَعْرٌ

بهره دوزر اصل از فضل و ادب
بهره دوزر اصل از فضل و ادب
بهره دوزر اصل از فضل و ادب
بهره دوزر اصل از فضل و ادب

أَكْرَمُ الْأَدَبِ حُبُّنِ الْخَلْقِ

مَعْنَاهُ حُسْنُ خُلُقٍ أَكْرَمُ الْأَدَبِ أَكْرَمُ الْأَحْسَانِ

بهره دوزر اصل از فضل و ادب
بهره دوزر اصل از فضل و ادب
بهره دوزر اصل از فضل و ادب
بهره دوزر اصل از فضل و ادب

أَكْرَمُ النَّسَبِ حُبُّنِ الْأَدَبِ

مَعْنَاهُ أَكْرَمُ نَسَبِ الرَّجُلِ حُسْنُ الْأَدَبِ لَا جَلَالَهُ النَّسَبِ

بهره دوزر اصل از فضل و ادب
بهره دوزر اصل از فضل و ادب
بهره دوزر اصل از فضل و ادب
بهره دوزر اصل از فضل و ادب

أَفْقَرُ الْفَقْرِ الْحُسْنُ

مَعْنَاهُ الْحَقِيقَةُ أَسْوَى أَنْوَاعِ الْفَقْرِ لِأَنَّ الْأَحَقَّ إِذَا كَانَتْ
فَقِيرًا لَا يَسْتَطِيعُ تَحْصِيلُ الْأَمْوَالِ بَلْ أَضَاعَهَا وَإِنْ كَانَ غَنِيًّا
لَا يَسْتَطِيعُ حِفْظَ الْأَمْوَالِ بَلْ أَشَاعَهَا شَعْرٌ

بهره دوزر اصل از فضل و ادب
بهره دوزر اصل از فضل و ادب
بهره دوزر اصل از فضل و ادب
بهره دوزر اصل از فضل و ادب

أَوْحَشُ الْوَحْشَةِ الْعَجَبُ

مَعْنَاهُ إِذَا كَانَ الْمَرْءُ ذَا عَجَبٍ فَالْتَأَسُّ سَيُتَوَلَّى
مَنْ صَحْبَتِهِ وَيُفَرِّقُونَ مِنْ مُحَبَّتِهِ فَيَقِي فِي وَحْشَةِ الْوَحْدَةِ
فَلَا صَدِيقٌ يَجَالِسُهُ وَلَا رَفِيقٌ يُوَالِسُهُ شَعْرٌ

بهره دوزر اصل از فضل و ادب
بهره دوزر اصل از فضل و ادب
بهره دوزر اصل از فضل و ادب
بهره دوزر اصل از فضل و ادب

اغنى الغنى العقل

مَعْنَاهُ الْقَلْبُ أَكْثَرُ الْغَنَى بِهِ يُوصَلُ إِلَى الْمَعْنَى

که نه اگر بعضی از نه کز
اگر بعضی از نه کز
او بود از نه کز
مگر بعضی از نه کز

الطَّامِعُ فِي فَوْثِاقِ الدَّارِ ۝
مَعْنَاهُ الطَّامِعُ أَبَدًا فِي صَفَارٍ وَذِلَّةٍ وَخَسَاءٍ ۝

مَعْنَاهُ الطَّامِعُ أَبَدًا فِي صَفَارٍ وَذِلَّةٍ وَخَسَالَةٍ وَقِلَّةٍ

در این یوسف هم طبع
 اگر عقل بهره دار است
 نتوانی نکرد که طبع

قَلْبُ الْأَخْمَقِ فِي فِكْرِهِ

مَعْنَاهُ كُلُّ سَرٍّ يَكُونُ فِي قَلْبِ الْأَحْمَقِ يَذْهَبُ

بَلِسَانِهِ وَلِشِيعَةِ الْأَخْوَانَةِ شِعْرُ

آن هم از آن است
مردار و نیک و بد دل
بیکاه دل و زبان است
که دیرست و خوار است

اُخْذُوا نَفَارَ النِّعَمِ فَمَا كَلِمَةٌ

شَارِدٍ بِمِرْدُودٍ مَعْنَاهُ لَا تَفْعَلُوا شَيْئًا يُشَرِّدُ نَفْسَكُمْ
وَيُفِرُّدُ وَلَتَكُنْ فَمَا كُلُّ شَارِدٍ يَرْدُّ إِلَى عِطْنِهِ وَلَا كُلُّ
نَافِرٍ يُعَادُ إِلَى وَطْنِهِ شَعْرٌ

ای که با نعمتی بسیرت به نعمت خوش را خودم که نه مع آن زمیده شد ایس باز اورنش بود

الْكَثْرُ مَصَارِعُ الْحَقُّوْلُ تَحْتَ

بُوقِ الْأُطْمَحِ مَعْنَاهُ الْغَالِبُ أَزْ طَمَعَ إِذَا شَدَّ عَلَى
الْعَقْلِ صَرَعَهُ فِي الْمَعْرَكَةِ وَأَوْقَعَهُ فِي الْمَهْلَكَةِ

عقل در او افتد از اینک
قول منم از اینک
تا نوانی نبوی طع کرای
افتد عقل در این طبعست

مَا نَدَىٰ صَفْحَتَهُ لِحَقِّ هَلَكٍ

مَعْنَاهُ مَنْ أَقْبَلَ عَلَى الْحَقِّ مَلَكَ مِنْ أَعْضٍ عَنْهُ هَلَكٌ شَعْرٌ

لَسَانِ زانو کند و در طحال افتد
اصل از دلی است
مگر حق بود و در دهن

إِذَا أَقْلَفْتُمْ فَتَاجِرُوا اللَّهَ بِالْصَّدَقَةِ

مَعْنَاهُ الصَّدَقَةُ سَبَبٌ لِنَيْدَةِ الْمَالِ وَسَعَادَةِ
الْأَحْوَالِ وَالْمَالِ وَمَنْ تَاجَرَ اللَّهُ بِالْصَّدَقَةِ مَالَ الْغَنِيِّ وَتَاجَرَ

بج چیزی بدان تو چون شد
پست از مال و جاه
اورساند نیاز و استغنا
اورماند زنج و دزد

فَلَا يَطِيعُ أَمْرَهُ وَلَا يُعْطِي مَوْنَ قَدَرُهُ شَعْرٌ

مَعْنَاهُ مَنْ لَانَ هَانَ فِي أَعْيُنِ خَدَمِهِ وَأَعْدَاءِهِ نَعِيمِهِ
فَلَا يَطِيعُ أَمْرَهُ وَلَا يُعْطِي مَوْنَ قَدَرُهُ شَعْرٌ

آنکه بزرگواران
نمیزدند بر کسی چون
میزدند بر پست
مگر با کس که در پست

لَسَانِ الْعَاقِلِ فِي قَلْبِهِ

مَعْنَاهُ كُلُّ شَيْءٍ يَكُونُ لِلْعَاقِلِ قَلْبُهُ يُخْفِيهِ وَيَسْتَرُهُ
وَلِسَانُهُ لَا يُفْشِيهِ وَلَا يَذْكُرُ شَعْرٌ

نویز که در دهن
نویز نهان زبان و دل
مگر با پست
مگر با کس که در پست

فَرَجَرِي فِي عِنَانِ أَمَلٍ عَنَّا جَلِي

مَعْنَاهُ مَنْ عَثَرَهُ كَوَازِبُ أَلْمَالِ جَرَنَهُ جَوَازِبُ أَلْمَالِ

آنکه از اندیشه
نمیباشد از دل
مگر با پست
مگر با کس که در پست
مگر با کس که در پست
مگر با کس که در پست

فَطَلَبَ مَا لَا يَعْنِيهِ فَاتَتْهُ مَا يَعْْنِيهِ

مَعْنَاهُ مَنْ طَلَبَ مَا لَا يَعْنِيهِ وَمَا وَلَّاهُ مَا يَعْنِيهِ فَاتَتْهُ مَا يَنْفَعُهُ مِنَ الْمُهِمَّاتِ فَجَازَ مَا لَا يَعْنِيهِ مِنَ الْمَلَلِ شَعْرٌ

بناوردن کارهای بیاهمیت
فرستادن کارهای بیاهمیت
بناوردن کارهای بیاهمیت

السَّامِعُ لِلْغَيْبَةِ أَحَدُ الْمَغْتَابِ

مَعْنَاهُ السَّامِعُ لِلْغَيْبَةِ وَالْمَغْتَابُ شَرِيكَانِ فِيمَا يَسْتَحَقُّهُ مِنْ كَمَالِ الْعَاجِلَةِ وَوَبَالِ الْآجِلَةِ شَعْرٌ

بناوردن کارهای بیاهمیت
فرستادن کارهای بیاهمیت
بناوردن کارهای بیاهمیت

الَّذِي مَعَ الطَّيِّعِ صَدَفٌ

مَعْنَاهُ قَدْ ذَلَّ مَنْ طَمَعَ وَقَدْ عَزَّ مَنْ قَنَعَ شَعْرٌ

تزلزل یافتن کسی که طمع کند
بالا آمدن کسی که قناعت کند
تزلزل یافتن کسی که طمع کند

الرَّاحَةُ مَعَ عَالِي السَّائِسِ

مَعْنَاهُ مَنْ تَعَلَّقَ بِأَذْيَالِ النَّاسِ وَقَطَعَ رَجَاهُ مِنْ مَوَالِ النَّاسِ عَاشَ فِي دَعَا لَا يَشُوبُهَا نَصَبٌ لَا يَعْوِبُهَا تَعَبٌ

بالا آمدن کسی که طمع کند
بالا آمدن کسی که طمع کند
بالا آمدن کسی که طمع کند

الْحَرَمَانُ مَعَ الْحَرِصِ

مَعْنَاهُ كُلُّ حَرِيصٍ مُحْرَمٌ وَكُلُّ طَمَّاعٍ مَذْمُومٌ

محرم کسی که طمع کند
محرم کسی که طمع کند
محرم کسی که طمع کند

فَكَثُرَ فَرَحُ حُدُودِ حَقْدِ

عَلَيْهِ أَوْ اسْتَحْفَافٍ بِهِ مَعْنَاهُ مَنْ تَقَوَّدَ الْمِرَاحَ حَقْدَ
عَلَيْهِ الْأَكَابِرَ وَاسْتَحَفَّ بِهِ الْأَصَاغِرَ شَعْدَ

دشمنان کبریا
کرم شایان کرم
کرم شایان کرم
کرم شایان کرم

إِذَا وَصَلَتْ لَيْكُمُ اطْرَافُ

النِّعَمِ فَلَا تُنْفِرُوا أَقْصَاهَا بِقِلَّةِ الشُّكْرِ مَعْنَاهُ
مَنْ لَمْ يَكُنْ كُزَّ النِّعَمِ الْحَاصِلَةَ لَدَيْهِ الْوَاصِلَةَ إِلَيْهِمْ
النِّعَمِ الدَّانِيَةِ مِنْهُ وَالْقَاصِيَةَ عَنْهُ

کرم شایان کرم
کرم شایان کرم
کرم شایان کرم
کرم شایان کرم

إِذَا قَدَرْتَ عَلَى عَدُوِّكَ فَاجْعَلْ

الْعَفْوَ عَنْهُ شُكْرَ الْقُدْرَةِ عَلَيْهِ مَعْنَاهُ مَنْ عَلَّ
فَوْفًا وَقَدَّرَ غَفْرًا فَقَدْ قَضَى عَلَيْهِ النِّعْمَةُ وَادَّى شُكْرَ الْقَدْرِ

کرم شایان کرم
کرم شایان کرم
کرم شایان کرم
کرم شایان کرم

مَا أَضْمَرَ أَحَدٌ شَيْئًا إِلَّا ظَهَرَ فِي

فَلَتَاتِ لِسَانِهِ وَصِفَاتُ قَبْهِهِ مَعْنَاهُ مَا أَضْمَرَ أَحَدٌ
شَيْئًا إِلَّا ظَهَرَ ذَلِكَ فِي أَثْنَاءِ أَقْوَالِهِ وَادْرَاجَ أَعْمَالِهِ

کرم شایان کرم
کرم شایان کرم
کرم شایان کرم
کرم شایان کرم

لِسَانُ الْعَاقِلِ رَأْيُ قَلْبِهِ

مَعْنَاهُ لِسَانُ الْعَاقِلِ قَلْبُهُ طَائِعُ رَبِّهِ مَا لَمْ يُخَيَّرْ
أَوْ لَا يَفْجَانِهِ ثُمَّ يَذْكُرُ بِلِسَانِهِ شَعْد

زبان که در گنجینه
دل خود را در زبان دارد
ادعای که نمی کند

قَلْبُ الْأَحْمَقِ وَرَاءَ لِسَانِهِ

مَعْنَاهُ قَلْبُ الْأَحْمَقِ مَا لِيَ لِسَانِهِ جَارٍ فِي عِنَانِهِ يَلْفِظُ
الْقَوْلَ مَرْفِئُهُ ثُمَّ يَتَأَمَّلُ فِيهِ شَعْد

زبان که در گنجینه
دل خود را در زبان دارد
ادعای که نمی کند

الْخَيْلُ مُسَبِّحَةُ الْفَتْرِ عَيْشُ

فِي الدُّنْيَا عَيْشُ الْفُقَرَاءِ وَحَسَابُ فِي الْآخِرَةِ حِسَابُ الْأَغْنِيَاءِ
مَعْنَاهُ الْخَيْلُ فِتْنَةٌ مِنْ غَيْرِ رِقَّةٍ حَالٍ وَقَلَّةٌ مَا لِيَ عَيْشُ

فِي الدُّنْيَا عَيْشُ أَصْحَابِ الْخَسَارِ وَحَسَابُ فِي الْعُقْبَى حِسَابُ
أَرْبَابِ الْيَسَارِ شَعْد

زبان که در گنجینه
دل خود را در زبان دارد
ادعای که نمی کند

اللَّهُمَّ اغْفِرْ رَخَاتِ الْأَلْحَاظِ

وَسَقَطَاتِ الْأَلْفَافِ وَشَهَوَاتِ الْجَنَانِ وَهَفَوَاتِ اللَّسَانِ
مَعْنَاهُ اللَّهُمَّ اغْفِرْ مَا عَرَفْتُ فِي الْخَاطِنَا مِنَ الذُّنُوبِ وَاسْتُرْ
مَا رَأَيْتُ مِنْ أَعْيُنِهَا وَالسَّنَنَاتِ مِنَ الْعُيُوبِ شَعْد

زبان که در گنجینه
دل خود را در زبان دارد
ادعای که نمی کند

تَمَّتِ التَّكَاثُفَاتُ الْكَلِمَاتُ بَعْدَ

اللَّهِ الْوَالِئَاتِ

F
1296